

Notitser

Poul Steen: Indholdsfortegnelse – Personalhistorisk Tidsskrift 1880–1990. Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie 1992. 400 s., 350 kr.

Med udgivelsen af *Indholdsfortegnelse – Personalhistorisk Tidsskrift 1880–1990* har Poul Steen og Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie skabt et nyttigt og omfattende hjælperedskab for alle, der arbejder med personal- og slægtshistorie. Indholdsfortegnelsen indeholder dels en systematisk indholdsfortegnelse omfattende såvel artikel- som anmeldelsesstoffet til de 110 årgange af *Personalhistorisk Tidsskrift*, dels tre omfattende registre til indholdsfortegnelsen. Registrerne omfatter et register over alle forfattere og anmeldere, et over titlerne på alle artikler og endelig et over titlerne på anmeldelserne. I de to sidste og mest omfattende registre er medtaget alle betydende ord i titlerne på artikler og anmeldte bøger. Der er næppe nogen tvivl om, at dette værk vil blive flittigt brugt.

Lars N. Henningsen: Danske Kirkebøger i Sydslesvig. Arkivserien, Studieafdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig. Flensborg 1993. 117 s., 60 kr. I kommission hos Padborg Boghandel.

Først i 1990 blev der taget skridt til at sikre arkivalierne fra den danske kirke i Sydslesvig på en måde, som minder om forholdene nord for grænsen. Dette år indgik Dansk Kirke i Sydslesvig en aftale med Arkivet ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig i Flensborg. Aftalen indebærer, at ældre akter i menighedsråds- og præstearkiverne, der ikke længere har praktisk administrativ betydning, afleveres til arkivet. Det gælder også for de centrale arkiver fra Dansk Kirke i Sydslesvig, dvs. førstepræstens/provstens og kirkekontorets arkivalier. Siden da har Arkivet ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig modtaget en lang række kirkelige arkivalier. *Danske Kirkebøger i Sydslesvig* giver en oversigt over en meget væsentlig del af dette materiale, nemlig de danske kirkebøger.

Bogen er imidlertid ikke nogen helt almindelig arkivregistratur. Den indledes med en 28 sider lang historisk gennemgang af de danske kirkebøgers udvikling fra 1851 og frem til i

dag. En gennemgang som både er et interessant stykke kirkehistorie og nationalitetshistorie.

Dernæst følger en samlet registrering af *alle* kirkebøger fra danske menigheder i Sydslesvig, både de, der er afleveret til Arkivet ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, og de, der fortsat befinder sig på præstegårdene. Hertil kommer en kortfattet historisk gennemgang af de enkelte præstedistrikter forsynet med en præsterække og litteraturhenvisninger. Som bilag følger en gengivelse af de vigtigste nugældende regler og bestemmelser vedrørende opbevaring af kirkelige arkivalier i Sydslesvig og vedrørende kirkebogsføring, og afslutningsvis en kortfattet oversigt over kirkearkiver i Arkivet ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig.

Danske Kirkebøger i Sydslesvig er med andre ord andet og mere end en arkivregistratur. Vi får her præsenteret og tolket et materiale, der gennem en kirkelig indfaldsvinkel kan kaste lys over mindretallets historie.

Lars N. Henningsen: Personarkiver i Arkivet ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig. Arkivserien, Studiesamlingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig. Flensborg 1993. 80 s., 60 kr. I kommission hos Padborg Boghandel.

Der sker noget på Arkivet ved Dansk Centralbibliotek. Ved nytårstide udgav arkivet endnu en arkivregistratur over dets samlinger, denne gang over personarkiverne. Som de to første bind i Arkivserien: Lars N. Henningsen: *Foreringsarkiver i Arkivet ved Dansk Centralbibliotek*, 1992 (vil blive omtalt i forbindelse med en samlet anmeldelse af de senere års foreringsarkivregistraturer i *Fortid og Nutid*) og den ovenfor omtalte *Danske Kirkebøger i Sydslesvig*, er også denne publikation karakteriseret ved en fortrinlig om end i dette tilfælde kortfattet indledning. Her gør Lars N. Henningsen sig for det første nogle overvejelser over de aktuelle tendenser i historieforskningen, der netop sætter personarkiverne i centrum, for det andet giver han læseren en oversigt med litteraturhenvisninger over samlinger af personarkiver i almindelighed og samlinger af personarkiver fra de danske i Sydslesvig i særdeleshed. Vi får også en glimrende kortfattet karakteristik af de her registrerede samlinger, bl.a. en interessant opgørelse over

hvilke socialgrupper, der er repræsenteret i samlingerne. Det fremgår klart af såvel indledningen som oversigten, at man ved Arkivet ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, der først blev indrettet som en selvstændig afdeling i 1989, har gjort et stort og målrettet arbejde for indsamlingen af personarkiver. I dag omfatter gruppen af private personarkiver i alt 340 selvstændige arkiver, hvoraf halvdelen er indsamlet siden 1989. Målt i løbende hylde-meter drejer det sig om ca. 140 meter. Så her er noget at komme efter. Selve registraturen udmærker sig ved, at der under omtalen af de enkelte privatarkiver i de tilfælde, hvor arkivet ligger spredt på flere arkiver, er henvisninger til de arkiver, hvor andre dele af personarkivet er at finde. Endelig er registraturen forsynet med gode illustrationer, der fortæller noget om de former for materiale, der er at finde i arkiverne.

Erik Korr Johansen, red.: Erhvervsarkivets Arkivoversigter. Bd. 2. Virksomheder fra engros- og detailhandel m.v. Erhvervsarkivet 1993. 336 s., 150 kr.

Erhvervsarkivet har nu udsendt andet bind af en planlagt firebindsoversigt over arkivets samlinger og hjælpemidler. Bind 1, der udkom i 1991, gav en oversigt over Erhvervsarkivets samlinger af arkiver fra landbrug, skovbrug og fiskeri, industri, håndværk, el-, gas- og vandværker samt bygge- og anlægsvirksomheder, i alt 1.500 arkiver. Bind 2 giver en oversigt over virksomhedsarkiver fra engros- og detailhandel, restaurations- og hotelbranchen, transport- og kommunikationssektoren. Her er samlet oplysninger om i alt ca. 2.700 virksomheder. Oversigten er ligesom det foregående bind opstillet branchevis, og inden for de enkelte brancher topografisk efter amter og primærkommuner. I omtalen af det enkelte arkiv er der undertiden angivet korte firmahistoriske oplysninger (grundlæggelse, nedlæggelse o.l.), yderårene for arkivet og dets omfang i arkivenheder (pakker/bind), hvorefter der følger en mere specificeret oversigt over de forskellige arkivaliegrupper. Bindet er forsynet med et firma- og personregister, et topografisk register og et branche- og fagregister.

Knut Johannessen, Ole Kolsrud, Dag Mangset, red.: Håndbok for Riksarkivet. Oslo 1992, 640 s.

Håndbogen til det norske rigsarkiv er udgivet i anledning af rigsarkivets 175-års jubilæum.

Håndbogen retter sig både mod de forskere og historisk interesserede, der vil orientere sig i rigsarkivets samlinger, og mod statsforvaltningen. Som guiderne til det danske rigsarkiv præsenterer håndbogen i kort og systematisk form arkiverne og de forvaltningsorganer, arkivskaberne, der har produceret arkivalierne, med henvisninger til rigsarkivets interne hjælpemidler. Håndbogen omfatter materiale fra middelalderen og i hovedsagen op til omkring 1960. Af historiske grunde falder samlingerne i to naturlige dele: Før og efter 1814.

Bogen indledes med tre korte generelle afsnit: Et om brugen af håndbogen, et om opbygningen, strukturen og findeteknikken i centraladministrationens arkiver, og endelig et om adgang og adgangsbegrænsning til arkivalierne. Som yderligere hjælpemidler er bogen forsynet med en historisk statskalender for departementerne for 1819 til 1960, en fortegnelse over de institutioner, som **ikke** har afleveret til Riksarkivet, og endelig et særdeles nyttigt og omfattende stikordsregister.

Danske Museers film- og videoproduktioner, red. Elisabeth Halgreen og Hanne Carden. Nationalmuseet, Dansk kulturhistorisk Museumsforening 1992, 74 s.

Danske Museers film- og videoproduktioner er et katalog udgivet af DKM over de film og videoer, som de kulturhistoriske museer har produceret gennem en lang årrække. Det er hensigten med kataloget at gøre dette materiale mere tilgængeligt for museer og andre, hvor udlån er mulig. Kataloget bygger på en indsamling udført af DKM's filmudvalg i 1980'erne, et arbejde, der blev opdateret i efteråret 1991.

Kataloget angiver i topografisk orden de enkelte kulturhistoriske museer og disses bestand af film- og videoproduktioner. De enkelte produktioner er angivet med titel, varighed, medie (video, 16 mm film m.v.), produktionsår, manuskript, instruktør, fotograf, producent, konsulent, distributør m.v. og en kortfattet beskrivelse af filmen. Endelig er kataloget forsynet med en adresseliste over museer. Det havde været rart også med en stikordsliste til filmene, men katalogets omfang taget i betragtning er det dog overskueligt.

Personhistorisk tidskrift. Tema: Invandringshistoria. Årgang 89, hefte 1-2. Personhistoriska Samfundet, Stockholm 1993, 80 s.

Det svenske personalhistoriske tidsskrift har i 1993 udgivet et temanummer omkring indvandrers historie. Nummeret rummer følgende artikler: Harald Runblom: Invandrare i svensk historia. Individ och kollektiv; Göran Behre: Från högländerna til älv dalen. Göteborg och Skottland 1621–1814; Bernt Douhan: Louis De Geer och Sverige. Den svenska stormaktens främste entreprenör; Ingvar Svanberg och Leif Lindin: Tyska kirurger i Stockholm. Familjen Stützer; Christina Dalhede: Handelsman med invandrarbakgrund i 1700-talets Salviigränd. En fallstudie i sociala flätverk; Kari Tarkiainen: Att vara eller inte vara. Huvudstadens finska församling under 1800-talets första hälft; Björn Asker: Invandrare i tvåkammarriksdagen 1867–1970.

Poul Erik Olsen, red.: Ministermøder 1900–1901. Konsejlpræsident Hannibal Sehesteds optegnelser. Rigsarkivet 1992, 118 s.; samme.: Ministermødeprotokol 1901–1905. Konsejlpræsident J.H. Deuntzers referater. Rigsarkivet 1992, 93 s.; samme.: Ministermødeprotokol. Konsejlpræsident J.C. Christensens referater. Rigsarkivet 1992, 202 s.

Professor, dr. phil. Tage Kaarsted har tidligere udgivet ministermødereferater fra ministerierne N. Neergaard 1908–1909 (1975), C.Th. Zahle 1916–1918 (1973), N. Neergaard 1920–1924 (1977) og ministeriet Stauning-Munch 1929–1940 (1981–1984). Hertil kommer udgaven af landbrugsminister Kr. Bordings dagbog over det første ministerium Stauning 1924–1926 ved Karen Marie Olsen og Hans Sode Madsen (1976). Med Poul Erik Olsens tre bind ministermødereferater 1900–1908 foreligger hermed i trykt form langt hovedparten af de ministermødereferater fra perioden 1900–1940, der er kendt i dag. Ud over det udgivne materiale findes bevaret J.C. Christensens referater fra ministermøderne 1916–1918 i J.C. Christensens privatarkiv i Rigsarkivet. Den »officielle« ministermødeprotokol fra ministeriet Stauning 1924–1926 blev ført af C.N. Hauge og er at finde i dennes privatarkiv i Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, og hertil knytter sig K.K. Steinckes optegnelser fra ministermøderne i samme regering, der findes blandt hans papirer i Det kongelige Biblioteks Håndskriftsafdeling.

De foreliggende tre bind er alle forsynet med en kortfattet historisk indledning og et personregister. Ministermødeprotokollen 1905–1908 – J.C. Christensens referater – er gengivet i facsimile.